

**МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

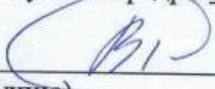

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Актуальні проблеми української історіографії**

**за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія)
(ОС «Магістр»)**

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма «Актуальні проблеми української історіографії» для здобувачів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 014 Середня освіта (Історія)
(другий освітній ступінь вищої освіти підготовки «Магістр»)
Д.і.н., професор В.М. Романцов
Розробник: (автор, його посада, науковий ступінь та вчене звання)
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історичних дисциплін
Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри історичних дисциплін

(підпис) (Романцов В.М.)
(прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-науковий рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
		ОС Магістр	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань	Нормативна	
	<u>03 – гуманітарні науки</u>		
	<u>01 – освіта</u>		
	(шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність 032 Історія та археологія 014 Середня освіта (Історія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 150		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 6	ОС «Магістр»	36 год.	
		Практичні, семінарські	
		24 год.	
		Лабораторні	
		год.	
		Самостійна робота	
		год. 90	
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

– для денної форми навчання – 40% (аудиторні заняття), 60% (СРС);

– для заочної форми навчання – 20% (аудиторні заняття), 80% (СРС).

Мета вивчення курсу: засвоєння головних здобутків сучасної вітчизняної історичної науки з питань нової та новітньої історії України.

Завдання курсу: історіографічне опанування ключових історіографічних проблем української історії. Засвоєння системи історіографічних фактів, які відображають розвиток історичних знань, стосовно головних подій, явищ, процесів української історії. Формування історичної культури як частини наукового світогляду і загальної культури студента. Удосконалення навичок та вмінь студентів для написання кваліфікаційних робіт.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Нормативна навчальна дисципліна «Актуальні проблеми української історіографії» є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітнього рівня «Магістр» спеціальності 014 Середня освіта (Історія).

Передумови для вивчення дисципліни. Українська історіографія має широкі міждисциплінарні зв'язки з іншими історичними дисциплінами (Історія України: сучасне бачення, Джерелознавство та ін.). Теоретичні знання навчальної дисципліни крім того базуються на студіях з історії України, історії історичної науки, етнології України.

Результати навчання.

Результатом вивчення дисципліни є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей:

Знати:

- ◆ Процес формування сучасних теорій і методів вивчення минулого та розвитку української історичної науки;
- ◆ Провідних українських істориків та теоретиків історії, історичні школи;
- ◆ Основні етапи формування наукової історії та історичної науки в Україні;
- ◆ Складові частини й етапи пізнавальної діяльності історика;
- ◆ Місце і роль історичних знань у сучасному українському суспільстві.

Вміти:

- орієнтуватися в основних проблемах історіографії та методологічних напрямках класичного історіописання;
- аналізувати діяльність провідних історіографічних шкіл і представників світової історичної думки;
- застосовувати знання, отримані при вивченні дисципліни, для написання історіографічних оглядів у дослідницьких роботах;
- використовувати методологічний інструментарій історичних досліджень для проведення самостійної науково-пошукової роботи;
- здійснювати аргументовану й ґрунтовну критику опрацьованих історичних праць.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Витоки сучасної української історіографії

Тема 1. Вступ до курсу.

Предмет і завдання курсу. Місце історичного знання в інтелектуальному інструментарії сучасної людини. Сучасні зміни статусу і завдання історіографії. Сучасна історіографічна ситуація в Україні. Огляд української історіографічної літератури.

Тема 2. Утвердження української національної історіографії як галузі історичної науки (остання чверть XIX – початок XX ст.)

Наукові здобутки української історіографії. Народницький, народно-державницький та державницький напрями розвитку української національної історіографії. Наукові школи В. Антоновича, М. Грушевського. Українські історики в НТШ та УНТ. Наукові періодичні видання українських істориків. Археографічна діяльність українських істориків.

Тема 3. Українська історіографія доби революції та радянського часу в оцінках сучасних істориків.

Суперечності розвитку історичної науки доби Української революції 1917 – 1921 рр. Українська історіографія 1920-х років. Українські історики у ВУАН. Наукові школи М. Грушевського та Д. Багалія. Українські історики під тиском сталінського тоталітарного режиму. Гоніння проти М. Грушевського та його школи. Репресовані історики М. Слабченко, О. Гермайзе. Фронт історичної науки. Чистка українських істориків 1947 р. М. Петровський. Українська історіографія постсталінського часу. Криза української історіографії доби комуністичного тоталітарного режиму

Тема 4. Вивчення історії України в діаспорі (XX ст.).

Становлення української діаспорної історичної науки. Центри української історичної науки в діаспорі. Періодизація та особливості розвитку української діаспорної історіографії. Науково-організаційні засади розвитку української історичної науки у діаспорі. Концепції української діаспорної історіографії. Видатні українські історики діаспори. О.Оглоблин – звивистий шлях вченого.

Змістовий модуль 2. Сучасний стан української історичної науки.

Тема 5. Криза української історичної науки на рубежі XX – XXI ст.

Стан української історіографії на початку 90-х рр. Змістовна та методологічна криза української історичної науки пострадянської доби. Пошук шляхів подолання історіографічної кризи. Перетворення у внутрішній організації історичної науки на межі XX – XXI ст. Пожвавлення видавничої діяльності в Україні у 1990-ті – 2000-ні роки. Розширення міжнародної відкритості сучасної історичної науки в Україні. Активізація наукових зв'язків українських та зарубіжних істориків.

Тема 6. Подолання кризи української історичної науки (початок XXI ст.). Новітні методологічні підходи і розвиток сучасної української історіографії.

Переоцінки у сфері взаємозв'язку між академічною історіографією та суспільним життям. Конкурентоздатність історичного знання в сучасну епоху глобалізації та інформатизації. Змістовне та методологічне оновлення української історичної науки. Методологічні дослідження істориків в Україні. Прояви постмодернізму в українській історичній науці. Цивілізаційний підхід у вивченні історії України. Методологічні аспекти історії повсякдення в українській історіографії. Історична біографістика, регіональна історія в Україні.

Тема 7. Актуальні проблеми української історії у працях діаспорних вчених.

Історичні студії українських істориків зарубіжжя початку на рубежі XX – XXI ст. Дослідження історії України в працях О. Оглоблина, О. Прицака, Л. Винара. Наукові концепції С. Плохія, С. Єкельчика, П.-Р. Магочія у вивченні історії України. Вплив діаспорної історіографії на розвиток сучасної історичної науки в Україні.

Змістовий модуль 3. Проблеми історичної пам'яті в сучасній українській історіографії.

Тема 8. Козацька доба, Гетьманщина в сучасній українській історіографії.

Проблема виникнення українського козацтва в історичній літературі. Українські історики про формування станових ознак козацтва. Князь Д. Вишневецький та козацтво: питання в українській історіографії. Запорозька Січ та військово-політична організація українського козацтва. Козацькі війни кінця XVI – першої третини XVII ст. Військово-політична діяльність козацтва. Військо Запорозьке в НВВ. Розробка питань розбудови держави, форми її врядування й устрою, функціонування органів влади, внутрішньої політики уряду. Становлення козацької держави. Боротьба за державний суверенітет Гетьманщини. Історичні постаті гетьманів Війська Запорозького Б. Хмельницького, П. Дорошенка, І. Мазепи, П. Орлика. Запорозька Січ в українському суспільстві ранньомодерної доби. Українське козацтво у стосунках з зарубіжними державами.

Тема 9. Формування концепції Української революції 1917 – 1921 рр.

Мобілізація наукових кадрів на концептуальний перегляд та широке вивчення проблем визвольних змагань. Провідна роль у цій справі Інституту історії України та Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Кураса НАН України. Аналіз історіографічних праць В. Верстюка, О. Реєнта, В. Солдатенка.

Історіографія діяльності Центральної Ради. Розробка теоретичних і методологічних основ досліджень Української гетьманської держави 1918 р. В. Потульницьким. Характеристика ним її соціально-економічної та політичної спрямованості, спроба об'єктивної оцінки її ролі і місця у визвольних змаганнях. Наукові інтерпретації відродження УНР під проводом Директорії.

Дискусії істориків про діяльність М. Грушевського, С. Петлюри, П. Скоропадського в період Української революції. Висвітлення в історіографії питання про селянський повстанський рух.

Тема 10. Україна в Другій світовій війні. Українська історіографія проблеми.

Сучасний погляд українських істориків щодо причин, початку II Світової війни та історичної долі України. Дискусійні питання, пов'язані з початком німецько-радянської війни та військовими діями на території України. Причини поразок СРСР на першому етапі війни. Проблема байдужості червоноармійців до захисту сталінського режиму. Новий погляд українських істориків на радянський партизанський рух. Історики про вигнання німецьких окупантів з України. Праці В. Грицюка, М. Ковалю, В. Короля, В. Косика, О. Лисенка, О. Бойка, А. Трубайчука.

Розкол в ОУН на початку Другої світової війни: питання в історіографії. Дослідження В. В'ятровича, А. Кентія, О. Патриляка. Стратегія та тактика керівництва ОУН(б) та ОУН(м) у перший період Другої світової війни: висвітлення проблеми в історичній літературі. Дискусії істориків про постаті С. Бандери, Р. Шухевича, А. Мельника, О. Теліги. Волинська трагедія в дискусіях українських та польських істориків.

Тема 11. Сучасна українська історіографія та проблема формування історичної пам'яті українців. Історична політика в Україні. Подолання історичних міфів радянського часу. Українська історіографія та історична політика Росії, Польщі, Угорщини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	Ін д	с.р .		л	п	лаб	інд	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Витоки сучасної української історіографії												
Тема 1. Вступ до курсу.	14	4				10						
Тема 2. Наукові напрями та школи української історіографії наприкінці XIX – на початку XX ст.	12	2	4			6						
Тема 3. Українська історіографія доби революції та радянського часу в оцінках сучасних істориків.	14	2	4			8						
Тема 4. Вивчення історії України в діаспорі (XX ст.).	10	2	4			4						
Разом за змістовим модулем 1	50	10	12			28						
Змістовий модуль 2. Сучасний стан української історичної науки.												
Тема 5. Криза української історичної науки на рубежі XX – XXI ст.	16	4	2			10						
Тема 6. Подолання кризи української історичної науки (початок XXI ст.). Новітні методологічні підходи і розвиток сучасної української історіографії.	18	4	2			12						
Тема 7. Актуальні проблеми української	16	4	2			10						

історії у працях діаспорних вчених.													
Разом за змістовим модулем 2	50	1 2	6			32							
Змістовий модуль 3. Проблеми історичної пам'яті в сучасній українській історіографії.													
Тема 8. Козацька доба та Гетьманщина в сучасній українській історіографії.	14	4				10							
Тема 9. Формування концепції Української революції 1917 – 1921 рр.	12	4	2			6							
Тема 10. Україна в Другій світовій війні. Українська історіографія проблеми.	14	4	2			8							
Тема 11. Сучасна українська історіографія та проблема формування історичної пам'яті українців.	10	2	2			6							
Разом за змістовим модулем 3.	50	1 4	6			30							
Усього годин	150	3 6	2 4			90							

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Наукова діяльність М.Грушевського у львівський період	4
2.	Радянський період розвитку історіографії історії України	4
3	Українська історіографія у діаспорі	4
4.	Криза української історичної науки на рубежі ХХ – ХХІ ст. та шляхи її подолання	2
5.	Методологічні аспекти розвитку сучасної української історіографії	2
6.	Доробок сучасних діаспорних вчених у розвитку української історичної науки	2
7.	Висвітлення питань діяльності Української Центральної Ради в працях сучасних істориків.	2
8.	Дискусійні питання в історіографії щодо визвольної боротьби	2

	УПА в роки Другої світової війни	
9.	Проблеми формування історичної пам'яті українців	2
	Всього	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу.	10
2	Тема 2. Наукові школи та напрямки української історіографії наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.	8
3	Тема 3. Українська історіографія доби революції та радянського часу в оцінках сучасних істориків.	10
4	Тема 4. Вивчення історії України в діаспорі (ХХ ст.).	6
5	Тема 5. Криза української історичної науки на рубежі ХХ – ХХІ ст.	10
6	Тема 6. Подолання кризи української історичної науки (початок ХХІ ст.).	10
7	Тема 7. Новітні методологічні підходи і розвиток сучасної української історіографії.	10
8	Тема 8. Актуальні проблеми української історії у працях діаспорних вчених..	8
9	Тема 9. Козацька доба в сучасній українській історіографії.	6
10	Тема 10. Формування концепції Української революції 1917 – 1921 рр.	6
11	Тема 11. Україна в Другій світовій війні. Українська історіографія проблеми.	6
	Разом	90 год.

7. Індивідуальні завдання

1. Формування наукових поглядів М.Грушевського та його переїзд до Львова.
2. Наукова, педагогічна діяльність М. Грушевського у Львові.
3. Організаторська діяльність М. Грушевського в НТШ.
4. Львівська школа М.Грушевського: С. Томашівський, М.Кордуба, І.Крип'якевич, В.Герасимчук, І.Джиджора, І.Кревецький.
5. Конфлікт 1911 – 1913 рр. в НТШ, повернення М.Грушевського до Києва.
6. Суперечності розвитку української історичної науки радянського часу.
7. Українська історіографія 1920-х років.
8. Українські історики під тиском сталінського тоталітарного режиму.
9. Українська історіографія постсталінського часу.
10. Періодизація та особливості розвитку української історіографії в еміграції
11. Науково-організаційні засади розвитку української історичної науки у діаспорі.
12. В. Липинський – засновник державницького напрямку української історіографії.

13. Наукова концепція В. Липинського.
14. Д.Дорошенко – визначний український історик діаспори.
15. Б.Крупницький – визначний український історик діаспори.
16. Н.Полонська-Василенко – визначні українські історики діаспори.
17. О.Оглоблин – визначний український історик діаспори.
18. Стан української історичної науки на початку 90-х рр. Змістовна та методологічна криза української історіографії пострадянської доби.
19. Змістовне та методологічне оновлення української історичної науки.
20. Дослідження історії України в працях О. Прицака.
21. Дослідження історії України в працях Л. Винара.
22. Наукова концепція С. Плохія у вивченні історії України.
23. Наукова концепція П.-Р. Магочія у вивченні історії України.
24. Питання історії України в працях В. Ададунова.
25. Прояви постмодернізму в українській історичній науці.
26. Цивілізаційний підхід у вивченні історії України.
27. Методологічні аспекти історії повсякдення в українській історіографії.
28. Історична біографістика в сучасній українській історіографії.
29. Регіональна історія в Україні.
30. Методи усної історії в сучасній українській історіографії.

***Питання, які винесено на іспит з дисципліни
«Актуальні проблеми української історіографії»***

Питання

до екзамену з курсу «Актуальні проблеми української історіографії»

1. Предмет і завдання курсу «Актуальні проблеми української історіографії».
2. Періодизація української історіографії XIX – XXI ст.
3. Суспільно-політичні умови та науково-організаційні засади розвитку української історіографії у першій половині XIX ст.
4. Концепції української історіографії першої половини XIX ст. Історія України у висвітленні Д. Бантиш-Каменського, М. Маркевича та М. Максимовича.
5. Суспільно-політичні умови та науково-організаційні засади розвитку української історіографії у 60 – 80-і рр. XIX ст.
6. Археографічна діяльність українських істориків у XIX ст.
7. Історичні погляди М. Костомарова, П. Куліша, В. Антоновича: компаративний аналіз.
8. Формування наукових поглядів М. Грушевського. Концептуальні ідеї вченого у «Вступному викладі з давньої історії Русі» та «Звичайній схемі «русскої» історії ...».
9. Втілення концепції М. Грушевського в «Історії України-Руси».
10. Організаторська діяльність М. Грушевського в НТШ та УНТ.
11. Галицька наукова школа істориків М. Грушевського.
12. Наукова, видавнича та організаторська діяльність М. Грушевського у 20-і рр. XX ст. (діаспора та ВУАН).
13. В. Липинський – засновник державницького напрямку української історіографії. Наукові погляди В. Липинського.

14. Українські історики в науковій та державній діяльності доби Української революції.
15. Особливості розвитку української історіографії у 20-і рр. ХХ ст. ВУАН і розвиток української історичної науки.
16. Терор сталінського тоталітарного режиму проти істориків (кінець 20-х – початок 50-х рр.). Наукові долі М. Яворського, М. Слабченка, О. Гермайзе, М. Петровського.
17. Українська історіографія у Радянській Україні у середині 50-х – 80-і рр. ХХ ст. Наукові долі істориків К. Гуслистого, І. Гуржія, О. Компан, Я. Дашкевича, М. Брайчевського.
18. І.Крип'якевич в українській історіографії ХХ ст.
19. Особливості розвитку української історіографії у діаспорі: концепції істориків, їх досягнення та проблеми.
20. Наукові центри історичних досліджень в українській діаспорі (20-і – 70-і рр.).
21. Наукова творчість Д. Дорошенка, Б. Крупницького.
22. Наукова діяльність Н. Полонської-Василенко та О. Оглоблина.
23. Наукова та організаторська діяльність Л. Винара, О. Прицака.
24. Наукові погляди І. Лисяка-Рудницького.
25. Стан української історичної науки на початку 90-х рр. Змістовна та методологічна криза української історіографії пострадянської доби.
26. Наукова творчість В. Смоля, В. Степанкова, Ю. Мицика.
27. Історія Української революції в працях В. Верстюка та В. Солдатенка.
28. Історіографічні та методологічні пошуки Я. Капакури, Л. Зашкільняка, І. Колесник.
29. Розвиток грушевськознавства: Р. Пиріг, В. Тельвак.
30. Змістовне та методологічне оновлення української історичної науки на початку 2000-х років. С. Плохій у сучасній українській історіографії.
31. Дослідження історії козацтва та Гетьманщини в працях О. Гуржія, В. Горобця, В. Брехуненка, Т. Чухліба, В. Щербака..
32. Прояви постмодернізму в українській історичній науці.
33. Наукові дослідження істориків МДУ.

8. Методика викладання та методи навчання.

Лекції, семінарські заняття, реферування навчальної та наукової літератури, виконання комплексного індивідуального завдання.

9. Методи оцінювання.

Аудиторна, індивідуальна і самостійна робота студента оцінюється в балах. Загальна кількість балів, яку необхідно отримати - 100. Мінімальна кількість балів, яку необхідно отримати для зарахування кредиту – 50, за екзамен – максимально 50 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	

90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Рекомендована література

Базова

1. Академічні й доакадемічні образи української історіографії: А II Колективна монографія / Відп. ред. та керівник авт.колективу О. А. Удод. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2012. – 720 с.
2. Дашкевич Я. Шляхами української Кліо / Я. Дашкевич // Україна в минулому. – Вип.8. – Київ ; Львів, 1996. – С.54-63.
3. Зашкільняк Л. Замітки про сучасну українську історіографію // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. - Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. - №15. - С. 13-29.
4. Історична наука на порозі ХХІ ст.: підсумки та перспективи. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. –Харків: Б.В., 1995. – 356 с.
5. Калакура Я. Українська історіографія: Курс лекцій. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
6. Колесник І.І. Українська історіографія (XVIII – початок ХХ століття). – К: Генеза, 2000. – 256 с.
7. Колесник І.І. Українська історіографія: концептуальна історія. – К.: Інститут історії України НАН України, 2013. – 566 с.
8. Коцур В.П., Коцур А.П. Історіографія історії України: Курс лекцій. – Чернівці, 1999. – 520 с.
9. Лебедева Ю.О. Національно-державницький напрям української історіографії: освітньо-виховний аспект // Збірник наукових праць НДІУ. – 2007. – Т.ХVІ. – С.432-437.
10. Турченко Ф. Г. Сучасне українське історіописання: подолання кризи? // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2011. – вип. ХХХІ. – С. 12 – 24.
11. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть. Колективна монографія за редакцією Л. Зашкільняка. – Львів: Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2004. – 406 с.
12. Українська історіографія. Курс лекцій. – К.: Генеза, вид. 2-ге, доп. – К., 2012. – 512 с.

Допоміжна

1. Абросимова С. «Яворницькознавство» - нова галузь в українській історіографії? (роздуми над матеріалами ювілейної конференції до 150-річчя академіка Д.

- Яворницького) // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 429 – 442
2. Адуров В.В. Теоретичні засади та методологія вписування української історії в європейський контекст (погляд історика-всесвітника) // Український історичний журнал. – 2013. – №2. – С. 4-23.
 3. Академічні й доакадемічні образи української історіографії: А II Колективна монографія / Відп. ред. та керівник авт.колективу О. А. Удод. – К.: НАН України. Ін-т історії України, 2012. – 720 с.
 4. Атаманенко А. Образ української зарубіжної історіографії // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 255-284.
 5. Білас Л. В'ячеслав Липинський – історик // В'ячеслав Липинський. Історико-політологічна спадщина і сучасна Україна / Ред. Я. Пеленський. – Київ-Філадельфія, 1994. – С. 30-41.
 6. Білокінь С. Про становище історичної науки в Україні // Український історик. – 1990. – Ч. 1 – 4.
 7. Бондар В. Сучасна українська історіографія: підсумки і виклики / URL: <file:///G:/аспірантські%20дисципліни/Актуальні%20проблеми%20української%20історіографії/06-Bondar%20Вадим%20Бондар%20сучасна%20історіографія%20України.pdf>
 8. Ващенко В. Ліміти історичного письма української історіографії: відкриті запитання щодо класичних режимів історіописання // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 185-198.
 9. Верменич Я. До дискусії про концепцію синтетичної «Історії України» // Історія України. Маловідомі імена, події, факти: Збірник статей. – 2010. – Вип. 36. – С. 63 – 72.
 10. Верменич Я. Конструювання ідентичностей: роль інтелектуальної еліти України у творенні моделей регіонального розвитку (XIX – початок XX ст.) // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2005. – Випуск 1. – С. 246-261.
 11. Винар Л. Михайло Грушевський - історик і будівничий нації: Статті і матеріали. – Нью-Йорк, Київ, Торонто: Фундація ім. О. Ольжича, 1995. – 304с.
 12. Вирський Д. Ранньомодерна історіографія України: проблеми репрезентації // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 225-235.
 13. Водотика С.Г. Історична наука УСРР 1920-х років: соціополітичні, організаційні та концептуальні основи функціонування: Монографія. – Херсон: ХЮІ ХНУВС, 2006. – 336 с.
 14. Водотика С.Г. «Соціальне замовлення» історичній науці УСРР (1920-1930-і рр.). // Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика. Збірник статей. – К., 2001. – Вип.. 4. – с. 192-208.
 15. Гирич І.Б. В'ячеслав Липинський і Михайло Грушевський (До історії політичних і наукових стосунків) // Михайло Грушевський Збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження Михайла Грушевського. – Львів: “НТШ”, 1994. – С.306-318.
 16. Гирич І.Б. Лицар української державності (Нарис життя і діяльності Вячеслава Липинського) // Архіви України. – 1992. - № 1-3. – С. 34-44.
 17. Гломозда К. Стан української історіографії та визначення її ролі в сучасному суспільстві // Магістеріум. – Вип. 17: Історичні студії. – К., 2004. – С. 81 - 91.
 18. Головка В. «Археологія кризи історичної науки»: «сам як інший» // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2005. – Випуск 1. – С. 271-280.
 19. Головка В.В. Криза сучасної української історичної науки: теоретичний та історіографічний аспект : Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня

- кандидата історичних наук / Головка Володимир Вікторович. – Дніпропетровськ, 2000. – 19 с.
20. Грицак Я. Українська історіографія. 1991–2001: Десятиліття змін // Україна Модерна. – Ч. 9. – К.; Львів, 2005. – С. 66–67.
 21. Грушевський М. Автобіографія. – 1906 / В.Гнатюк // Великий українець. – К., 1992. – С. 197 - 213.
 22. Гуржій І., Сарбей В. Всебічно вивчати і використовувати історіографічну спадщину // Комуніст України. – 1965. - № 6. – С. 19 - 29.
 23. Гуржій І., Сарбей В., Ткаченко М. За дальний розвиток української радянської історіографії // Комуніст України. – 1960. - №6. – С. 85 - 91.
 24. Дядиченко В.А., Лось Ф.Є., Сарбей В.Г. Розвиток історичної науки в Українській РСР. – К.: Наук. думка, 1970. – 80 с.
 25. Дашкевич Я. Михайло Грушевський – організатор української національної науки // Михайло Грушевський Збірник наукових праць і матеріалів Міжнародної ювілейної конференції, присвяченої 125-й річниці від дня народження Михайла Грушевського. – Львів: НТШ, 1994. – С. 93-102.
 26. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука // Я.Дашкевич «Учі неложними устами сказати правду»: історична есеїстика. – К.: Темпора, 2011. – С. 341–345.
 27. Єкельчик С. Поєднуючи минуле і майбутнє: українське історіописання після здобуття незалежності // Режим доступу <http://historians.in.ua/index.php/institutsiji-istorichnoji-nauki-v-ukrajini/828-serhii-yekelchik-poiednuiuchy-mynule-i-maibutnie-ukrainskeistoriopysannia-pislia-zdobuttia-nezalezhnosti>
 28. Заруба В. Історик держави і права України академік М.Є. Слабченко (1882-1952). Монографія. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2004. – 456 с.
 29. Зашкільняк Л. Виклики сучасної історіографії: світовий та український контексти // Україна Модерна. – Ч. 9. – К.; Львів, 2005. – С. 7 – 14.
 30. Інститут історії України НАН України. 1936 – 2006. – К.: Інститут історії України НАН України, 2006. – 818 с.
 31. Історія та історики у Львівському університеті: традиції та сучасність (до 75-ліття створення історичного факультету): колективна монографія / за редакцією Леоніда Зашкільняка та Павла Серженги. – Львів : ПАІС, 2015. – 412 с.
 32. Калакура Я. Цивілізаційні орієнтири новітньої української історіографії // Історіографічні дослідження в Україні. – К., 2014. – Вип. 24. – С. 31.
 33. Касьянов Г. Ще не вмерла українська історіографія // Критика. – Київ, 2002. – Число 4.
 34. Кириченко Р. Українська історіографічна спадщина // Вісник книжкової палати. – 2003. - № 5. – С. 24-32.
 35. Киян О.І. Генезис поняття “Київська історична школа” в історіографії // Історіографічні дослідження в Україні. – Вип. 9. – К., 1999. – С.154-166.
 36. Коваль М.В. Політика проти історії: українська історична наука в Другій світовій війні й перші повоєнні роки. // Укр. іст. журн., 2002. – №1. – с. 3-25.
 37. Колесник І. Історіографічний дискурс в Україні: реалії та прогнози // Сучасна українська історіографія: проблеми методології та термінології (Київ, 17 червня 2004 р.): матеріали семінару. – К.: (б.в.), 2005. – С. 27–28.
 38. Колесник І.І. Українська історіографія в полі інтелектуальної історії: Modern or Postmodern // Ейдос. – К., 2005. – Вип. 1. – С. 227– 245.
 39. Колесник І.Г. Українська історіографія з перспективи концептуального синтезу / І.Г. Колесник // Історія. – Частина 2. ХХ століття. Четвертий міжнародний конгрес українців. Одеса, 26-29 серпня 1999 р. Доповіді та повідомлення. – Одеса ; Київ ; Львів, 1999. – С.27-32.

40. Колесник І. Дніпропетровська історіографічна школа: спроба саморефлексії. // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 381-405.
41. Колесник І. Стиль історіографічного мислення як когнітивна свідомість // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 41-68.
42. Кравченко П.А., Мельник А.І. Аналіз історичного процесу в українській історичній тв філософській думці на межі ХІХ — ХХ століть // Історична пам'ять. Науковий збірник. - 2011. - № 26. – С. 5 – 19.
43. Кравченко В.В., Литвинова В.П. Изучение отечественной истории в Харьковском университете в дооктябрьский период (1805-1917 гг.) // Вестник Харьковского университета. - № 357. – Историческая наука в Харьковском университете (К 185 – летию ХГУ).- Вып. 24. – Хароков: Основа, 1991. – С.24-37.
44. Крип'якевич І. Історично-філософська секція НТШ під керівництвом Михайла Грушевського у 1894-1913 роках / І.Крип'якевич // Записки НТШ. Праці історико-філософської секції. – Т. ССХХІІ. – Львів, 1991. – С. 392 – 411.
45. Крупницький Б. Українська історична наука під советами (1920 - 1950). – Мюнхен: Вид-во Інституту для вивчення ССРСр, 1957. – 120 с.
46. Купчинський О. Наукове товариство імені Шевченка / О.Купчинський // Енциклопедія історії України. – Т. 8. К.: Наук. думка, 2011. – С. 203 – 213.
47. Лиман І. Історіографія Церкви: відомча наука чи респектабельна дисципліна на порозі модернізації // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 485-497.
48. Магочій П. Описи чи приписи у науці: «Енциклопедія історії та культури русинів» // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 330-344.
49. Мазепа В. Історіософські ідеї Івана Франка // Київська старовина. – 2000. - № 1. – С. 62-72.
50. Марк фон Хаген. Проблеми сталінізму і переосмислення радянського минулого. // Укр. іст. журн., 1994. – №1. – с. 18-29.
51. Марченко М. Українська історіографія (з інтелектуальної спадщини). – К.: Фенікс, 2011. – 483 с.
52. Масненко В.В. Історичні концепції М.С. Грушевського та В.К.Липинського: Методологічний та суспільно-політичний виміри української історичної думки 1920-х років. – К.; Чернігів, 2000. – 284 с.
53. Матях В. Український цивілізаційний процес раннього нового часу в наукових проектах Інституту історії України НАН України. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – 184 с.
54. Міжнародний науковий конгрес «Українська історична наука на порозі ХХІ століття». Чернівці 16–18 травня 2000 р. Доповіді та повідомлення. – Чернівці, 2000–2001. Т. 1–4.
55. Оглоблин О. Думки про сучасну українську советську історіографію. – Нью-Йорк: Організація чотирьох свобод України, 1963. – 87 с.
56. Оглоблин О. Українська історіографія. – 1917 – 1956. – К., 2003. – 253 с.
57. Осташко Т. С. В'ячеслав Липинський: державник, політик, учений / Т. С. Осташко // Іст. журн. – 2007. – № 2. – С. 92–105.
58. Осташко Т. С. В'ячеслав Липинський: постать на тлі доби / Т. С. Осташко // Укр. іст. журн. – 2007. – № 2. – С. 113–130.
59. Педич В.П. Львівська історична школа Михайла Грушевського (1894 –1914 рр.) / В.П.Педич. – Івано-Франківськ, 1997. – 208 с.
60. Палієнко М.Г. Л. Сакада. «Український історик»: генеза, тематика, постаті. Нью-Йорк; Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2003. – 328 с. (Рецензія на монографію) /

- М.Г. Палієнко // Український історичний журнал. – 2004. – №5. – С. 141 – 147. – Доступно з: <http://histans.com/JournALL/journal/2004/5/10.pdf>
61. Підгаєцький В. Модернізм і постмодернізм: уявне минуле чи інваріантне майбутнє? // Режим доступу http://chtyvo.org.ua/authors/Pidhaietskyi_Vitalii/Modernizm_i_postmodernizm_uiavne_mynule_chy_invariantne_maibutnie7/ 113
 62. Плазова Т.І. Діяльність української еміграції в країнах Європи у міжвоєнний період ХХ ст.. <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/25553/1/22-143-148.pdf>
 63. Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. – К.: Критика, 2013.
 64. Полонська-Василенко Н. Нарис історіографії України // Історія України. Т.1. К.: Либідь, 1992. С.13-38.
 65. Полонська-Василенко Н. Українська Академія Наук (Нарис історії). – Частина I (1918 - 1930) / Н.Полонська-Василенко // Українська Академія Наук. Нарис історії. – К.: Наукова думка, 1993. – С. 1 – 151.
 66. Портнов А. Українська радянська історіографія: до постановки проблеми // Сучасність. - 2000. - № 6. – С. 112 – 116.
 67. Портнов А. «Західні» категорії в українській пострадянській історіографії: мовні зміни в епоху перекладів // Україна модерна. – К., 2010. – Вип. 16 (5). – С. 180.
 68. Потульницький В.А. Україна і всесвітня історія. Історіософія світової та української історії XVII–XX століть. – Київ, 2002.
 69. Прицак О. Історіографія та історіософія М.Грушевського. Київ, 1991.
 70. Реєнт О.П. Деякі проблеми історії України XIX–XX ст.: стан і перспективи наукової розробки / О.П. Реєнт // Український історичний журнал. – 2000. – №2. – С.3-26.
 71. Реєнт О. Криза сучасної української історіографії / О. Реєнт // Історія. – Частина 2. ХХ століття. Четвертий міжнародний конгрес україністів. Одеса, 26-29 серпня 1999 р. Доповіді та повідомлення. – Одеса ; Київ ; Львів, 1999. – С.9-22.
 72. Реєнт О.П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу: [Електронний ресурс] // Український історичний журнал. – 1999. – №3. – С. 3 – 22. – Доступно з: <http://histans.com/JournALL/journal/1999/3/1.pdf>
 73. Рибалка І. Про оцінку спадщини істориків української радянської доби // Третій міжнародний конгрес україністів 26 - 29 серпня 1996. - Історія. - Ч. 1. Тези та повідомлення. - Х.: Око, 1996. – С. 139 – 144.
 74. Романцов В.М. Становлення козацької держави у добу Національно–визвольної війни (проблема в українській історіографії 40-х років XIX – початку ХХ ст.): Монографія. – Донецьк: ДонНУ, 2005. – 284 с.
 75. Романцова Н.І. Постать князя Дмитра Вишневецького в українській історіографії XIX – початку ХХІ ст. – Маріуполь: МДУ, 2013. – 256 с.
 76. Романцова Н.І. «Історія України-Руси» Михайла Грушевського в оцінці радянської історіографії // Гуржіївські історичні читання: збірник наукових праць / Ред. кол.: В.А.Смолій, О.І.Гуржій, А.Г.Морозов та ін.. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю.А., 2013. – Вип. 6. - С. 29 – 31.
 77. Романцова Н.І. Наукова діяльність М.Грушевського у Всеукраїнській Академії наук (1924 – 1931 рр.). Історіографічний аспект проблеми // Схід. Аналітично-інформаційний журнал. – 2013. - № 6. (126). – С. 125 – 128.
 78. Романцова Н.І. Михайло Грушевський в історичній науці (1890–1934 рр.). Проблема в українській історіографії. Маріуполь: МДУ, 2019. 528 с.
 79. Світленко С. Суспільний рух в Україні кінця XVIII – початку ХХ століття: образи історичної дидактики // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2006. – Випуск 1. – Ч. 1. – С. 307-319.
 80. Склокін В. Суспільна значущість історії в сучасній Україні: деякі попередні міркування // Харківський історіографічний збірник. – Х., 2013. – Вип. 12. Стельмах С. Історична

- думка в Україні XIX - початку XX ст. – К., 1997. Стельмах С.П. Історична наука в Україні епохи класичного історизму (XIX – XX ст.) – К., 2005.
81. Смолій В., Удод О., Ясь О. Історія інститутська, історія українська (ювілейні роздуми з проблематики) // УІЖ. – 2012. – № 1. – С. 25.
 82. Стельмах С. Історична думка в Україні XIX – початку XX ст. – К., 1997.
 83. Стельмах С. Парадигми исторической мысли в XX ст. К.: Полит. думка, 1997. - № 4. – С. 127 – 144.
 84. Тельвак В.П. Історичні концепції М.С. Грушевського в історіографії кінця XIX – першої третини XX століття // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: історичні науки / Українська історіографія на рубежі століть: Матеріали міжнародної наукової конференції, 25 – 26 жовтня 2001 р. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2001. – Т. 7. – С. 83-91.
 85. Тельвак В. Творча спадщина Михайла Грушевського в оцінках сучасників (кінець XIX – 30-ті роки XX століття). – Київ – Дрогобич, 2008.
 86. Таран Л.В. Новые тенденции в мировой и украинской историографии // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Москва, 2005. – Вып. 13.
 87. Таран Л.В. Провідні тенденції світової історіографії XX ст. та проблема кризи сучасної української історичної науки // Український історичний журнал. – Київ. – 1998. – № 5; 1999. – №1.
 88. Таран Л. Про кризу сучасної української історіографії / Л. Таран // Історія. – Частина 2. XX століття. Четвертий міжнародний конгрес українців. Одеса, 26-29 серпня 1999 р. Доповіді та повідомлення. – Одеса ; Київ ; Львів, 1999. – С.23-27.
 89. Терно С. «Вони грають зовсім не так», або про постмодернізм в сучасній українській історіографії // Генеза : політологія, історія, філософія. – 2004. – №1. – С.92-111.
 90. Ткаченко В.М. Україна і Росія: проблема національного самовизначення. (Історіософський аналіз поточного моменту) / В.М. Ткаченко. – К. : Б.в., 1993. – 190 с.
 91. Турченко Ф. Історія України в полоні ідеологічних міфів // Третій міжнародний конгрес українців 26 - 29 серпня 1996. - Історія. - Ч. 1. Тези та повідомлення. - Х.: Око, 1996. – С. 144 – 146.
 92. У лещатах тоталітаризму: Перше двадцятиріччя Інституту історії України НАН України (1936 – 1956 рр.): Збірник документів і матеріалів. – К.: 1996.
 93. Україна – Росія: діалог історіографій: Матеріали міжнар. наук. конф.: [Електронний ресурс] / За ред. В.Ф. Верстюка. – К., Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 256 с. – Доступно з: <http://www.siver-litopis.cn.ua/konf/dialog.pdf>
 94. Українська історична дидактика. Міжнародний діалог (Фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії). – Київ, 2000.
 95. Українська історіографія на рубежі століть: Матеріали міжнародної наукової конференції 25–26 жовтня 2001 р. / Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2001. Т. 7 (9).
 96. Юсов С. Історик Володимир Голобуцький (1903–1993): життя, наукова і педагогічна діяльність. – К.: НАН України, Інститут історії України, 2011. – 336 с.
 97. Яковенко Н. Нариси кризової історіографії // Критика. – Київ. – 2006. – Число 1 – 2.
 98. Яковенко Н. Одна Клію; дві історії /// Критика. – Київ. – 2002. – Число 12.
 99. Яремчук В.. Минуле України в історичній науці УРСР післясталінської доби. – Острог: Ви д-во Націо нального університету “Ост розька академія”, 2009. – 526 с.
 100. Яремчук В. П. Українська історіографія: суспільно-політична історія: посібник. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. – 288 с.
 101. Ясь О. «Великі повороти» соціогуманітарного знання в історії історієписання XX ст.: українська проекція. *Український історичний журнал*. 2018. №5. С. 107–135.

102. Ясь О. Інтелектуальна історія. Нариси з соціокультурної історії українського історієписання: субдисциплінарні напрями: колект. монографія / Авт. О. Удод, Я. Верменич, О. Ковалевська, О. Ясь. Київ: Генеза, 2018. С. 5–59/
103. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. Ч. 1. 587 с.
104. Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок ХІХ – 80-ті роки ХХ ст.): Монографія: У 2 ч. / за ред. В. А. Смолія. К.: НАН України. Ін-т історії України, 2014. Ч. 2. 650 с.
105. Ясь О. Новітня історіографія. *Енциклопедія історії України. Т.7.* Київ : Наукова думка, 2010. С. 455–462.
106. Ясь О. Українська зарубіжна історіографія 1945-1991 рр. у світлі рефлексій її репрезентантів // Ейдос. Альманах теорії та історії історичної науки. Київ, 2005. – Випуск 1. – С. 333 – 358.